

**Povezujemo.
Praznujemo.
150 let.**

Zadružništvo – sodoben poslovni model tudi v prihodnosti!

BORUT FLORJANČIČ, predsednik Zadrúžne zveze Slovenije

Spoštovane zadrúžnice in zadrúžniki, spoštovane kmetice in kmetje! Zadrúge smo člani, smo zaposleni in naše partnerske kmetije – povezani predstavljamo najmočnejšo poslovno kmetijsko organizacijo. Poslovno organizacijo, ki ne sledi samo apetitom kapitala. Kmetijsko zadrúžništvo kot poslovni sistem je namreč postavil kmet, zato da bi ustvarjal svojo blaginjo in blaginjo lokalnega okolja, v katerem živi in kmetuje. V njem je kmet ustanovitelj, upravitelj, dobavitelj in kupec hkrati. Tisti, ki zadrúžništvo

oblikuje, ga razvija, nadgrajuje z vizijo in poslanstvom – ustvarjanjem socialno boljšega in poslovno učinkovitejšega okolja hkrati.

Leta 2022 bomo oznamovali 150 let od začetkov zadrúžništva na Slovenskem, ko je bila 13. septembra 1872 ustanovljena prva hranilno-kreditna zadruga v Ljutomeru. Nastalo je v hudih časih zato, ker je bilo treba zavarovati slovenskega kmeta in ohraniti slovensko zemljo v njegovi lasti. Marčna revolucija leta 1848 je namreč slovenskim kmetom prinesla zemljiško odvezo. Kmet je postal gospodar na svoji zemlji, toda lastništvo je bilo treba odplačati, lastnina pa je prinašala tudi zmeraj večje denarne obveznosti. Kmetje so bili zaradi tega primorani vedno večji

del pridelka prodati na trgu. Proizvodnim tveganjem so se v slovenskem kmetijstvu že pred stoletjem in pol pridružila tudi tržna tveganja. Železnica je pripeljala v slovenske kraje surovine in dobrine, s katerimi je slovenski kmet težko tekmoval. Kmetje so iskali izhod v sili v oderuškem zadolževanju pri špekulantih; to je vodilo kmetije v propad, zemljišča v tuje roke, rojake pa prisililo k iskanju boljše prihodnosti na tujem.

Temelje slovenskega zadrúžništva so postavljali izjemni posamezniki: dr. Josip Vošnjak in inženir Mihael Vošnjak – na njuno pobudo so bile ustanovljene prve kreditne zadrúge – ter dr. Janez Evangelist Krek, ki ima zasluge za razmah zadrúžništva v dvajsetem stoletju. Zadrúge so odločilno pripomogle k temu, da so kmetije prenehale propadati in so se rojaki prenehali izseljevati. **Med prvimi slovenskimi zadrugami so bile ustanovljene tudi številne članice Zadrúžne zveze Slovenije.**

Zadrúžništvo na Slovenskem je od ustanovitve prve zadrúge preživelo številna krizna obdobja, tudi obdobje planskega gospodarstva. Na svoje prednosti je posebno opozorilo zadnji dve leti, ko se spopadamo s svetovno krizo, ki ni samo zdravstvena, temveč gospodarska, družbena in je močno zarezala tudi v kmetijstvo. Ob visokih stroških vhodnih surovin, energije in ob vedno večjih vremenskih tveganjih zaradi podnebnih sprememb je v krizi znova v ospredju vprašanje prehranske varnosti. Varnost, ki jo ustvarja trgovinske police, polne dobrin z vsega sveta, je navidezna in krhka kot milni mehurček.

Zavedanje, da je hrana poleg vode temeljna potreba človeštva, je ob obilju, v katerem živi večina prebivalcev razvitega sveta, postalo oddaljeno in manj razumljeno. Pomanjkanje se danes pogosto meri zlasti v pomanjkanju novodobnih tehničnih dobrin. Hrana

potuje med državami in celinami, je borzno blago, orodje in orožje velikih svetovnih igralcev v boju za trgovsko prevlado in še večji zaslužek. Postala je podcenjena, orožje za cenovno bitko proti tekmelem. Ob nesmiselni lakoti in pomanjkanju ne samo v državah tretjega sveta, temveč vedno pogosteje tudi v številnih družinah razvitega sveta, je to, koliko hrane se zavrže na leto, zares strašljivo in nedoumljivo.

Spoštovani kmetje! Vi, ki pridelujete to hrano z žulji svojih rok in traja vaša delovna doba največkrat veliko dlje, kot je aktivna delovna doba, ki ne poznate besede dopust, se upravičeno sprašuje-

**Zadrúžna zveza Slovenije
povezuje**

**60 kmetijsko gozdarskih zadrug
13000 družinskih kmetij
2600 zaposlenih**

te, zakaj hrana danes ni bolj spoštovana. Kaj smo naredili napak? Doma, v šoli, ali pa smo premalo močni in premalo povezani dovolili, da se je vrednost hrane razvrednotila zaradi odprtih trgov? Da je na prvi strani skoraj vsakega trgovskega kataloga »akcija«! Zakaj ostajamo kmetje za hrano, ki jo pridelamo, premalo plačani? Zakaj prizadevanje, da bi ohranili podeželje živo, obdelano, tradicionalno slikovito, ni prepoznano, cenjeno in ovrednoteno?

Bodo slovenske družinske kmetije preživele tudi krizo, kakršno narekujejo rast cen in neurejena cenovna razmerja v verigi, ki jih je čas koronavirusa samo še poslabšal in poglobil vrlzeli med deležniki »od kmetije do vilice«. Kmetijstvo je najbolj izpostavljena gospodarska dejavnost, saj smo kmetje z našim pridelkom že na dvorišču na prepihu svetovnih cen hrane, povrnitev naložb se ne šteje v letih, temveč desetletjih, imamo izredno nizko dodano vrednost. Naše delo je podcenjeno, le

redki kmetje in družinski člani ga lahko ovrednotijo s plačo. Ujme postajajo naše stalne spremljevalke.

Naši predniki so vedeli, da bodo s svojim delom na zemlji zmogli preživiti svoje družine in ohraniti narodno suverenost samo, če bodo povezani ter tako močnejši in bolj konkurenčni v svetovni tekmi, ki iz desetletja v desetletje dobiva nove razsežnosti. Zadrúžništvo je sistem, za katerega je bilo pogosto slišati, da je zastarel, v resnici pa je ravno nasprotno od tega. Je sistem, za katerega si prizadeva sodobno gospodarstvo. Je trajnosten. Je pravičen. Je povezovalen. Je odprt in pregleden. Zato moramo biti ponosni na to, da nam ga je uspelo ohraniti ter da lahko na njem gradimo poslovno uspešno in trajnostno kmetijstvo prihodnosti. Priznajmo si: da bi bili močnejši in uspešnejši, nam manjka več odločnosti za to, da bi ostali povezani tako v hudih časih kot takrat, ko nam gre dobro.

V skupnem nastopu na trgu danes zadrúge povezujejo večji del tržne pridelave slovenskih družinskih kmetij – večino mleka, mesa, grozdja, velik del žit, zelenjave, sadja ... Zadrúge združujemo v odkupu več kot 460 milijonov litrov mleka, od tega ga predelamo v zadrúžnih podjetjih četrtno. V zadrúžnih vinskih kletih pridelamo 10 milijonov litrov odličnega vina. Skupaj smo zadrúge največji mesnopredelovalni obrat – več kot 2,5-krat večji od največjega mesarja. Zadrúge smo poštene in pravočasne plačnice, vlagamo v živilskopredelovalno in trgovinsko dejavnost. Živilskopredelovalni obrati z zadrúžnimi živilskimi trgovinami smo največji slovenski sistem kratke verige dobave hrane, ki ga upravlja in nadzoruje kmet sam, ki v celoti temelji na lokalni surovini, je trajnosten in omogoča prerazporejanje vrednosti na začetek verige – h kmetu, ki prideluje hrano in redi živino. Kmetje, povezani v zadrúge, močnejši vstopamo v verige vrednosti.

Da bi postali bolj konkurenčni,

potrebujemo **intervencije, ki bodo podpirale pridelavo in predelavo slovenske hrane ter skupni nastop na trgu.** Nov strateški načrt je priložnost, da se podprejo naložbe zadrug, ki so skupne naložbe kmetov ter prednostno tiste naložbe v živilskopredelovalno industrijo, ki temeljijo na slovenskih surovinah. Druge, ki bodo temeljile na uvoženih surovinah, naj podpre gospodarsko ministrstvo ali ministrstvo katere druge evropske države. Kmetje in zadrúge smo si enotni: Slovenija je oaza biodiverzitete in sonaravnega kmetijstva in je ne gre metati v isti koš z najbolj onesnaženimi pokrajinami z industrijsko pridelavo in rejo!

Spoštovani člani, partnerske kmetije, tudi od vas je odvisno, koliko uspešnih zgodb bomo izpisale zadrúge. Zato vas pozivam, da poslovno dolgoročno poslušate z zadrugami in ste dejavni v njihovem upravljanju, po njih pa tudi pri upravljanju Zadrúžne zveze Slovenije, ki bo v letu 2022 praznovala 50 let od vnovične ustanovitve.

V svojem imenu in imenu vseh zaposlenih na Zadrúžni zvezi Slovenije vam želim srečno in zdravo novo leto!

Kmetijski minister o izzivih slovenskega kmetijstva

► STRAN 2

Nagovor predsednika KGZS

► STRAN 2

Priznanja ZKS 2021

► STRANI 4-5

Na temeljih tradicije v poslovni model prihodnosti

► STRAN 6

Priloga: koledar 2022

Povezanost omogoča, da močnejši poprime, ko šibkejši klecne

ROMAN ZVEGLJČ, predsednik Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije

Spoštovani! Trenutni položaj v kmetijstvu je zelo težak – tako nevzdržen, da mnogim jemlje voljo do kmetovanja. Zares ni lahko! Odkupne cene se že leta bistveno ne višajo, stroški pa letos še toliko bolj izrazito in vztrajno rastejo. Porušena razmerja na kmetijskih trgih vplivajo na dolgoročno stabilnost pridelave hrane, saj si nihče ne želi poslovati z izgubami, medtem ko kmetje nimajo veliko vpliva na prodajne cene v trgovskih verigah in na porazdelitev prihodkov v verigi oskrbe s hrano. Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije je že večkrat načela to temo in pozvala druge člene v prehranski verigi za bolj pravično porazdelitev tako prihodkov kot odhodkov, a doslej posluha še ni bilo.

Za slovensko kmetijstvo je značilna tudi velika razdrobljenost parcel oziroma kmetij. Po zadnjih podatkih Kmetijskega inštituta Slovenije je povprečna slovenska kmetija velika le 7,1 hektarja. Takšna majhnost ima sicer nekaj prednosti, a se z vidika konkurenčnosti in stroškov največkrat izkaže kot slabost. Stroški rabe kmetijske mehanizacije na posamezno enoto so mnogo višji in se zaradi majhnih količin kmetije ne morejo pogajati o nižjih cenah za repomaterial. Cena pridelave na takšnih »butičnih« kmetijah je v primerjavi z množično pridelavo veliko višja in na trgu nesprejeta.

Naj omenim še eno dejstvo oziroma kruto resničnost. Slovenski kmetijski trg je ekonomsko premajhen, da bi lahko igral pomembno vlogo v Evropi ali celo v svetu. V bistvu smo tako majhni, da nas vznemiri ali celo iztiri že vsaka malenkost, vsak na hitro uvoženi tovornjak ali kontejner hrane oziroma pridelkov. Zato pri nas nimamo vzpostavljenih stabilnih verig od pridelovalca do potrošnika, saj vsak, še tako majhen dražljaj vpliva na odkupno ceno, ki se največkrat zniža.

Ampak spomnimo se: slovenski kmet je bil že mnogokrat v zgodovini v težkih preizkušnjah.

Koliko kmetij je v drugi polovici devetnajstega stoletja propadlo zaradi prezadolženosti, prav tako med obema vojnama. Po drugi vojni so se ekonomskim pritiskom pridružili še ideološki. Po osamosvojitvi ni bil noben drugi sektor deležen tako velikih sprememb kot kmetijstvo. Ne glede na zgodovinsko obdobje pa so bile vedno rdeče niti uspešnega obstoja in razvoja kmetij: povezanost, vzajemnost, solidarnost in pomoč drug drugemu. Tudi danes je treba slediti tem načelom. Stabilno pridelavo zadostnih količin kakovostne in varne hrane po zmernih cenah lahko gradimo na družinskih kmetijah, ki povezane nastopijo na trgu.

V zadnjem času se zelo spodbuja inovativnost, ki je tesno povezana z individualnostjo. Dobre ideje je seveda treba podpreti, a graditi moramo tudi na povezovanju in sodelovanju, saj glavino pridelkov naši kmetje še vedno prodajo prek kmetijskih zadrug. Večkrat v zgodovini se je že pokazalo, da je zadržna organiziranost kmetov način, ki omogoča lažjo prebroditev težkih časov. Tudi danes ni bistveno drugače. Ob nastopu krize lani se je hitro pokazalo, da so imeli kmetje, ki so bili povezani v zadruge, manj težav. Povezanost omogoča, da močnejši poprime, ko šibkejši klecne.

Tako kot je za doseganje boljšega položaja lastnikov kmetijskih in gozdnih zemljišč pomembna povezanost članov v Kmetijsko gozdarski zbornici Slovenije, tako je za izboljšanje gospodarskega položaja pomembna povezava v zadrugah. Veseli nas, da Zadržna zveza Slovenije s svojimi 60 kmetijskimi zadrugami članicami v zadnjem obdobju uspešno kljubuje izzivom današnjega časa.

Današnji čas je čas neizprosne, pogosto neljalnega delovanja trga, vse manjše politične moči kmetov, majhnega deleža bruto dodanega proizvoda iz kmetijstva, kar potiska pridelavo hrane »v drugi plan«. O dolgoročnih posledicah takšnih razmer se premalo govori in razmišlja. Na zbornici odločevalce na to vseskozi opozarjamo, saj smo na prelomni točki, ko moramo v kmetijstvo vložiti več denarja. Ni samo nihanje cen surovin in storitev edini pritisk na kmetije v teh časih. Imamo resne težave s proizvodnjo zaradi prihajajočih podnebnih sprememb. Slovenija je znana po tem, da svojo hrano prideluje v težkih razmerah, da naše kmetije niso velike in da kmetje nimajo take ekonomske moči. Pri tem je treba opozoriti, da je torej slovensko kmetijstvo posebno zaradi geografskih in podnebnih razmer, lastniške strukture in velikosti oziroma majhnosti površin.

Opozoriti kaže tudi na dejstvo, da potrošnikom ne bo mogoče hkrati zagotavljati vseh dobrin ob nespremenjenih ali celo nižjih cenah hrane, saj te spremembe in prilagoditve prav tako stanejo. Kmetje se bodo lahko prilagodili novim zahtevam le, če bodo dosegali zadovoljive dohodke. Družba pričakuje še, da poleg pridelave hrane kmetje izvajajo tudi ekosistemске storitve, da se ohranja vitalno in obdelano podeželje. Vsa ta pričakovanja so sicer upravičena, vendar se je treba zavedati, da kmetijstvo ob vseh novih okoljskih zahtevah in zahtevah potrošnikov po zdravi, lokalno pridelani hrani ni donosna gospodarska panoga.

Pridelava hrane je temeljno poslanstvo kmetijstva. Vendarle ne pozabimo, da je naloga kmetov poleg zagotavljanja prehranske varnosti tudi skrb za okolje, dobrobit živali in krepitev podeželskih območij. Prav kmetijstvo namreč omogoča obstoj in razvoj podeželja, zagotavlja njegovo obdelanost in urejenost, hkrati pa še vedno skrbi tudi za socialno varnost, saj omogoča nemajhno število delovnih mest.

Organiziranost v zadrugah omogoča povezanost kmetij, ki večinoma ne morejo samostojno nastopati na trgu. Še boljše zadržno povezovanje in sodelovanje z drugimi nevladnimi kmetijskimi organizacijami predstavlja ključ za obstoj in razvoj slovenskega kmetijstva ter podeželja tudi v prihodnje! ■

Kmetijski minister o izzivih slovenskega kmetijstva v novem programskem obdobju

dr. JOŽE PODGORŠEK, minister za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano

1. Leto 2021 je pred kmetijstvo postavilo mnoge izzive. Razkorak med cenami gnojil, krme in energije ter odkupnimi cenami kmetijskih pridelkov je rekorden. Spodbude imajo v nestabilnem okolju pomembno vlogo. Pred nami so zahtevni cilji bodoče skupne kmetijske politike. Kakšna je dolgoročna vizija slovenskega kmetijstva, kako vi vidite slovensko kmetijstvo leta 2050 in kakšna je v tej prihodnosti vloga kmetijskih zadrug?

Za nami je zares težko obdobje, ki je kmetijski in živilski sektor pošteno zaznamovalo. Vemo, da je bil poleg epidemije ta sektor izpostavljen tudi vremenskim vplivom, kar je marsikatero kmetijo pripeljalo na rob preživetja, zato je bilo vložena veliko napora in spodbud predvsem v smeri ciljno naravnanih ukrepov, ki so pomagali k preživetju. Lahko rečem, da v teh težkih časih kmetijsko-živilski sektor deluje stabilno, pričakujemo pa še zaostritev razmer pri cenah, zato bomo pozorno spremljali razmere in se odzivali v skladu s pristojnostmi ter zmožnostmi. Dolgoročno pa se moramo zavedati, da živimo v svetu, ki se korenito spreminja. Ni mogoče natančno predvideti, kaj nam bodo prinesle nove tehnologije, premiki politično-ekonomskih razmerij in spremembe v naravnem okolju. To velja tudi za slovensko kmetijstvo in podeželje, ki sta predmet strateškega dokumenta in sta občutljiv del družbe. Posredno ali pa neposredno se kmetijstvo in podeželje dotikata vsakega prebivalca Slovenije, saj vplivata na varnost, dostopnost in kakovost hrane, ki jo vsi uživamo, določata kakovost bivanja in prostora za prosti čas, v določeni meri pa opredeljujeta tudi stanje okolja in narave.

Družbeno okolje ter zunanji in notranji izzivi zahtevajo prenovljen pristop pri opredeljevanju prihodnje kmetijske politike in drugih javnih politik, ki urejujejo razmere v slovenskem kmetijstvu in na podeželju. To je še posebej težko v današnjem času, ko se na trgu srečujemo z obilico prehranskih izdelkov in občutkom, da nič ne more ogroziti tega obilja. Vlada RS je zato sprejela temeljni strateški okvir delovanja kmetijstva, živilstva in podeželja (Resolucijo o nacionalnem programu o strateških usmeritvah razvoja slovenskega kmetijstva in živilstva »Naša hrana, podeželje in naravni viri od leta 2021«), ki je od letošnjega leta podlaga za novo strateško načrtovanje.

Hitro se spreminjajo tudi družbeni odnosi in pogledi na pridelavo hrane, kmetijstvo in podeželje. Sodobni po-

trošnik pričakuje, da bodo deležniki v verigi oskrbe s hrano ob aktivni vlogi države zagotavljali varno in kakovostno hrano ter ustrezno stopnjo samooskrbe, varovali naravne vire, se ustrezno odzivali na podnebne spremembe in ohranjali podeželje vitalno. Cilj kmetijskih ukrepov je zato izgraditi verigo oskrbe, v kateri bodo povezani pridelovalci enakopravnejši pogajalski partnerji, ki bodo na temeljih skupnega načrtovanja in trženja ostalim partnerjem v verigi oskrbe in slovenskemu potrošniku zagotavljali redno in raznoliko oskrbo z varno, trajnostno pridelano ter zaupanja vredno slovensko hrano.

2. Pri definiranju razvoja te prihodnosti ima veliko vlogo tudi Strateški načrt Skupne kmetijske politike 2023–2027. Zadržna zveza Slovenije je nanj v imenu zadržnikov podala veliko predlogov in usmeritev ter opozorila tudi na graditev trdnih verig, ki naj temeljijo na slovenskih surovinah, in omogočajo prerazporejanje vrednosti na njen začetek, torej h kmetu. S katerimi konkretnimi intervencijami bodo tovrstne vrednostne verige podprte?

Strateški načrt skupne kmetijske politike 2023–2027 bo nadaljeval s krepitevijo vseh členov v verigi, in sicer z naložbami v pridelavo in predelavo. Velik poudarek bo predvsem na kolektivnih naložbah, ki se izvajajo v okviru zadrug, skupin in organizacij proizvajalcev ter pridelovalcev, združenih tudi v druge oblike povezovanja. Dodeljevala se bo tudi začetna podpora za združevanje v skupine ali organizacije proizvajalcev, saj se zavedamo, da je v Sloveniji še vedno šibko povezanost znotraj posameznih sektorjev. Potreben je tudi korak naprej, zato se razmišlja o začetni podpori tudi za vertikalno povezanost znotraj verig.

Povezovanje proizvajalcev v skupine in organizacije proizvajalcev prinaša številne prednosti, in sicer boljše preglednost poslovanja, kvalitetnejše vodenje dokumentacije, prepoznavnost pri prodoru na trg. Prinaša tudi boljše načrtovanje proizvodnje in razvoja zlasti prek načrtovanja in uredničenja ciljev v okviru poslovnega načrta, večjo demokratičnost pri odločanju ter možnosti za boljše sodelovanje proizvajalcev pri sprejemanju odločitev, večjo koncentracijo ponudb in prilagajanje razmeram na trgu ter zniževanje proizvodnih stroškov.

3. Slovenske zadruge že tradicionalno delujejo po principu skupin in organizacij proizvajalcev, ki v SKP pridobivajo vedno večjo vlogo v vseh sektorjih. Nanje so vezane sektorsko specifične intervencije, tudi za preprečevanje in upravljanje kriz. Ker slovenske kmetije in njihove zadruge konkurirajo na skupnem evropskem trgu, je zato pomembno, da lahko dostopajo do enakih intervencij za upravljanje trga kot njihovi konkurenti. Kaj bo ministrstvo naredilo, da bodo zadruge lahko v prihodnosti dostopale do tovrstnih intervencij in da se ne bo kaj zalomilo v izvedbenem delu?

V času epidemije sta se kmetijstvo in živilsko-predelovalna panoga soočila z oteženo prodajo svojih proizvodov. Na to je vplivala omejitve gibanja oseb in blaga ter obvezno zaprtje trgovin, tržnic na prostem, restavracij in drugih gostinskih obratov. Pokazalo

se je, kako pomembno je zagotavljanje nemotenega delovanja dobavnih verig s hrano in zagotavljanje zadostne predelave kmetijskih proizvodov.

Zato je ključnega pomena, da svoje sile usmerimo v okrepitev pridelovalnih in predelovalnih kapacitet ter trženje kmetijskih proizvodov.

Z 8. spremembo Programa razvoja podeželja 2014–2020 smo zato dali priložnost kolektivnim naložbam in v letu 2020 objavili javni razpis za kolektivne naložbe, v katerem so lahko sredstva pridobili le tisti, ki so povezani v skupine, organizacije proizvajalcev in zadruge. Podprli smo predvsem ureditev skladišč in hladilnic ter nakup pripadajoče opreme za skladiščenje, pakiranje in pripravo rastlinskih pridelkov za prvo prodajo predelovalcem ali prodajnim posrednikom, nakup pakirnih linij in kmetijske mehanizacije za namen skladiščenja rastlinskih pridelkov ter ureditev dovoznih površin za sprejem in razkladanje rastlinskih pridelkov. Na prvem javnem razpisu je bilo razpisanih 4 milijone evrov sredstev. Prejeli smo 13 vlog, od katerih jih je bilo 7 odobrenih.

Kar smo pričeli z 8. spremembo, smo nadgradili še 10. spremembo PRP 2014–2020 pri podukrepih Mo4.1 in Mo4.2. Dodali smo novo skupno naložbo, ki je namenjena naložbam v ureditev distribucijskih centrov in krepitev dobavnih verig na področju pridelave, predelave in trženja kmetijskih proizvodov. V programskem obdobju 2014–2021 so zadruge prejele skoraj 3 mio. EUR sredstev. V prehodnem programskem obdobju 2014–2020 je bilo in v novem programskem obdobju še bo za zadruge in zadruge s posebnim pomenom namenjenih dobrih 9 milijonov evrov.

4. Letošnje leto je bila sprejeta sprememba zakona o zadrugah, ki uvaja t. i. zadruge s posebnim namenom. Kaj bo to prineslo kmetijskim zadrugam, ki so eden ključnih stebrov zagotavljanja samooskrbe, prehranske varnosti in razvoja podeželja?

Zadržništvo postaja vse bolj kompleksen sistem, ki se je s področja kmetijstva razširil tudi na druge panoge, zato je bil meseca julija ustrezno dopolnjen in sprejet Zakon o zadrugah. Ključni cilj zakona je bila okrepitev nadzornih pristojnosti in upravljanja članov zadrug zaradi zaščite premoženja in dejavnosti. Na novo je bil uveden institut revizije, ki je primerljiv z ureditvijo revizije v pravi gospodarskih družbah.

Namen spremembe zakona je omogočiti razvoj zadržništva oziroma zadrug, ki so na določenem geografskem območju uspešne in imajo za svoje geografsko območje poseben pomen.

Zadružništvo včeraj, danes in jutri

Prof. dr. Emil Erjavec, agrarni ekonomist,
Biotehniška fakulteta, Univerza v Ljubljani

Zgodovina nas uči, da je po zemljiški odvezi leta 1848, ko je kmetstvo na Slovenskem dobilo v svoje roke večino zemlje, veliko kmetij zašlo v resne finančne težave. To je izhajalo iz neznanja o kmetovanju in predvsem o rokovalju z denarjem. V času velike kmetijske krize po letu 1880, ko so se cene žit zaradi prodora ameriškega žita razpolovile, je šlo veliko kmetij na boben, kmečko prebivalstvo se je odseljevalo v velikem številu. Zadružništvo je bilo najboljši mogoči odziv. Predstavniki kmetov so ob izdatni podpori narodnih prosvetiteljev in cerkve vzpostavili klasično zadružništvo z načelom 1 član 1 glas in z neprofitnim delovanjem v interesu članstva. Brez kmečkih zadrug bi se slovensko podeželje še bolj izpraznilo, slovenski kmet pa bi ostal reven in neodporen na posledice rastočega kapitalizma.

To prvobitno in klasično zadružništvo je pričelo tudi z organizirano predelavo in trgovino. Nastale so prve sirarne in zadružne klavnice, kar je dalo gospodarski zagon slovenskim deželam. Kmetje – zadružniki so se odločali za napredek, investirali in hkrati gradili zadružno premoženje. Gospodarska moč zadružništva se je širila tudi v novi kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev, kasnejši Jugoslaviji. Postala je osrednja gospodarska sila na Slovenskem. O njeni moči pričajo zgradbe na Miklošičevi v Ljubljani in drugod po Sloveniji. Zadružništvo je krepilo tehnološki razvoj, uvajalo nove sorte in pasme ter učilo kmete sodobnega kmetovanja.

Politična revolucija po drugi svetovni vojni je bila neizprosna do kmetov in zadružništva. Nori poskusi sovjetske kolektivizacije kmetijstva in nasilnega združevanja kmetov v delovne zadruge so bili sicer hitro opuščeni. Klasično zadružništvo je bilo v petdesetih letih spet dovoljeno, kar je vodilo v ponovno rast kmetijstva, spet so zaživele hranilnice, gradila se je živilsko-predelovalna industrija. Kmetje so prek zadrug spet dobili v roke gospodarsko moč, kar pa tedanjim komunističnim voditeljem ni bilo po godu. Kot je leta 1988 s prvimi črkami odstavkov v znamenitem članku v Mladini zapisal profesor Zagožen, je takratni ključni slovenski komunistični voditelj Edvard Kardelj leta 1962 z ukinitvijo klasičnega zadružništva »žrtvoval slovenskega kmeta«. Zadruž-

ništvo, ki je v nekaterih elementih zelo podobno konceptu samoupravljanja in socialistične ideologije, je bilo pač preveč neodvisno in gospodarsko premočno za takratni politični sistem in njegove voditelje.

Onemogočanje delovanja zadrug je zaustavilo razvoj kmetijstva. Povečan uvoz hrane za rastoče delavstvo je bil razlog za politično ublažitev trdega odnosa do kmetov. Prelom je pomenila konferenca Zveze komunistov o kmetijstvu leta 1971. To je pripeljalo do ponovne obuditve zadružništva in tudi do ustanovitve Zadružne zveze, a popkovina s klasičnim zadružnictwom je bila že prerezana. Kmetje so samo še navidezno upravljali z zadrugami, ki so prek »socialističnega samoupravljanja« praktično prešle v roke njihovih direktorjev. Kljub vsemu je tudi tako na pol zadružništvo prinašalo koristi kmetom predvsem s hranilništvom, zagotavljanjem proizvodnih sredstev in z odkupom. Zadruge so bile umeščene v velike agroživilske sisteme, kot so bili: ABC Pomurka, Mercator in drugi, in so na tak način dobivale razvojna sredstva in imele nemotene oskrbne in prodajne poti. Prišlo je do novega razvojnega vala slovenskega kmetijstva.

Marsikdo, predvsem pa takratni kmečki voditelji, so ob osamosvojitvi in prehodu v tržno gospodarstvo z demokracijo napovedali preporod zadružništva in kmetijstva. Sprejet je bil nov Zakon o zadrugah, ki je ponovno uvedel klasična zadružna načela. Omenjeni prof. Zagožen je dosegel, da so v postopkih lastninjenja zadruge prišle do pomembnega dela lastništva takrat že močne živilsko-predelovalne industrije. Kasnejši dogodki in razvoj pa žal niso izpolnili optimističnih napovedi. Kot v primeru kmetov v 19. stoletju so nekatere zadružne uprave ob soočenju z divjimi zakonitostmi neoliberalnega tržnega gospodarstva klecnile, sprejemale napačne poslovne odločitve, kar je vodilo v propad številnih in živetarjenje preostalih zadrug in tudi prodajo deležev v živilsko-predelovalni industriji. Povejmo jasno: imeli smo možnosti, a do oblikovanja močnega zadružnega sistema zaradi razmer, pa tudi pripravljenosti in sposobnosti vodilnih v zadružništvu, ni prišlo. Zadružni sistem je ostal razdrobljen, nepovezan in zadruge so pogosto tudi tekmovala druga proti drugi. Zadružna zveza je bila predvsem uspešen interesni glasnik kmetov, manj pa ji je uspelo razvijati poslovne funk-

cije. Vprašanje je, koliko moči je sploh imela proti jasnemu ozkemu interesu večine zadružnih direktorjev. Ob tem so nekatere zadruge šle v stečaj, a nastajale so tudi nove specializirane, ki pa se niso vključevale v zadružni sistem. Zadruge pod okriljem Zadružne zveze so izgubljale predvsem del hitro rastočih kmetij, ki prodajajo neposredno najboljšim ponudnikom, ali pa so organizirale svoje specializirane zadruge.

Ne glede na to ne najbolj veselo sliko pa podoba slovenskega zadružništva ni zgolj črna. Nasprotno! Kar nekaj je dobrih zgodb in realnih gospodarskih dosežkov. Izstopajo zadruge, ki imajo močno predelavo, ali so inovativno našle neko specifično zgodbo na slovenskem trgu. Uspešne vinske kleti, klavnice in sirarne so dokaz, da je mogoče tudi danes uspeti z zadružniško organiziranostjo, če so le prisotni vrhunsko strokovno znanje in korektno poslovne poteze. Nekatere zadruge so tudi inovativne pri graditvi svojih blagovnih znamk, imajo jasno poslovno vizijo in se usmerjajo na nova področja, kot sta ekološka prirreja in pridelava. Prav tako končno prihaja do konsolidacije in združevanja, počasi se depolitizira in krepi zadružni sistem. Po 30-tih letih je zadružništvo praktično na začetku, a ima na čem graditi.

Temeljni ključni za spremembe so v rokah posameznikov. Potrebno je pridobiti zaupanje kmetov, predvsem tistih najboljših in največjih. Pred 150 leti so najbolj napredni kmetje povezovali druge in jih skupaj peljali naprej, danes pa najboljši delajo zase in ne za druge. Nezaupljivi so do zadrug in se niso pripravljivi vključiti v obstoječe. Če pa že verjamejo v sodelovanje, gradijo potem svoje organizacijske oblike, tudi specializirane zadruge. So te res problem? Ne, vitke, specializirane zadruge z jasno tržno pozicijo so lahko odgovor na vse zahtevnejše razmere, samo vključiti se morajo v enotno zgodbo slovenskega zadružništva in graditi skupno poslovno moč kmetijstva.

Doseči to moč je ključ do uspeha, saj bodo le tako mogoči nujni večji razvojni projekti v tržno infrastrukturo, boljši nastop na trgu, močnejša pogajalska pozicija in oblikovanja enotne tržne podobe. Preostale, celovite zadruge se morajo trdno povezati, tudi združevati, nižati stroške in povečati tržno moč. Če bo zadružni sistem v tem uspel, bo pridobil zaupanje številnih kmetov, ki so sedaj izven zadrug. Prvi vzvod za pri-

hodni razvoj zadružništva in s tem slovenskega kmetijstva imajo torej kmetje sami in zadruge so zaradi njih – sami jih morajo sooblikovati. Je to res prazno upanje?

Drugi in najmočnejši vzvod imajo vodstva zadrug in zadružnega sistema. Morda pa je sedaj pri vseh teh jubilejih in zunanjih izzivih zares čas, da se oblikuje novo zadružno vizijo in se jo pričinja tudi izvajati. Vizija je prvi, ne pa tudi zadostni pogoj za spremembe. Kadrovske je potrebno okrepiti celotni zadružni sistem. Le najbolj sposobni bodo znali razumeti, kam gre sodobno kmetijstvo in kako v njem na strokoven in poslovno uspešen način graditi zadružništvo. Vse je v ljudeh, v njihovem znanju, a tudi v jasni opredelitvi za sodelovanje in skupno delovanje. Graditi je potrebno na notranjih potencialih in mladih, graditi projektne time, iti čez plotove posameznih zadrug in tudi zelo načrtno zaposlovati. Zadružništvo je več kot zgolj ekonomija! Je tudi filozofija vzajemnega pristopa in ustreza zahtevam po preobrazbi človeškega ravnanja, ki jo zahtevajo sodobni izzivi, posebej v kmetijstvu. Zato je potrebno zadružništvo ne le graditi s kmeti in zanje, ampak ga tudi bolj integrirati v družbo in vse povezati z znanjem ter inovacijami. To lahko naredimo samo vodstva zadrug in zadružnega sistema, da bodo razumeli in imeli znanje ter pogum za spremembe.

Vizija razvoja zadružništva bi morala temeljiti tudi na: čvrstejšem ekonomskem sodelovanju, večji specializiranosti za posamezne verige, zniževanju stroškov, vstopu v nove tržne niše in graditvi inovativnih zgodb. To zveni morda zelo splošno, a predstavljam si, da bi to moralo biti narejeno zelo konkretno z jasno opredelitvijo vrzeli, potreb in jasnih in zavezujočih ciljev, kot so: tržni deleži, raven cen, nivo stroškov, nov način povezovanja in organiziranja. Mnogi namreč dvomijo, ali lahko zadružna ideja sploh preživi. Ne gre zgolj za podjetja, ki oskrbujejo in odkupujejo od kmetij. Sam ocenjujem, da brez zadružne ideje in zadružništva, torej vzajemnega sodelovanja, kmetijstva, ki so razdrobljena kot je slovensko, ne morejo napredovati kot celota. Potem imamo samo razvoj, ki ga danes vidimo že v delu Slovenije. Redki hitro rastejo in se razvijajo, so celo mednarodno vzorčni, večina pa brezperspektivno živetari. In tega nočemo! ■

Živimo v času, ko se lomijo in spreminjajo družbeni red in vrednote. Spremembe v tehnologijah in ekonomskih odnosih, podnebna kriza in nove družbene zahteve zahtevajo odločen odziv in prilagoditve ekonomskega sistema, posebej kmetijstva. Kakšno vlogo ima pri tem lahko kmečko zadružništvo, bo šlo v ropotarnico zgodovine, ali je vzvod za preživetje in razvoj slovenskega kmeta? Obe obletnici, 150 let prve zadrug na Slovenskem in 50 let ponovne vzpostavitve Zadružne zveze Slovenije, predstavljata primeren trenutek, v katerem skušamo ovrednotiti vlogo kmečkega zadružništva na Slovenskem včeraj, danes in predvsem jutri.

Evropske in slovenske kmetijske zadruge imajo veliko razlogov za praznovanje

Ramon Armengol, predsednik COGECA

V zadnjem stoletju so imele evropske kmetijske zadruge ključno vlogo pri razvoju in krepitvi kmetijskega sektorja in prehranske verige v Evropi. Njihova glavna naloga je zagotavljanje uspešnega, inovativnega in konkurenčnega kmetijstva ter kmetijsko-živilskega sektorja EU, ki zagotavlja prehransko varnost pol milijarde ljudi po vsej Evropi. COGECA kot krovna organizacija EU, ki predstavlja okoli 22.000 kmetijskih zadrug, je imela in še vedno ima ključno vlogo pri zastopanju in spodbujanju stališč evropskih kmetijskih zadrug pred evropskimi institucijami in nosilci odločanja. Kmetijske zadruge so danes verje-

tno bolj kot kdaj koli prej ključni akterji pri zagotavljanju orodij in opolnomočenju kmetov, da lahko svoje izdelke ponujajo na trgu in predvidijo potrebe potrošnikov ter se nanje odzovejo. Kmetijske zadruge kot trdna in dolgoročno usmerjena podjetja pomagajo zagotavljati konkurenčnost z dodajanjem vrednosti in izboljšanjem odpornosti podeželja. S krepitvijo položaja kmetov v prehranski verigi in s pomočjo pri tehnološkem razvoju skupaj oblikujemo prihodnost kmetijstva. S tehničnim znanjem in orodji za obvladovanje tveganj našim kmetom pomagamo pri doseganju učinkovitejše in trajnostne proizvodnje. Drugi pomembni element, ki ga

je potrebno omeniti, je, da so kmetijske zadruge središča za inovacije, izmenjavanje znanja in svetovanje članom – kmetom. Ključna vloga, ki jo imajo pri svetovalnih storitvah za

kmete, je bistvenega pomena in jo je potrebno okrepiti. V zvezi s tem so naložbe še vedno zelo pomembne. Kot predstavniki zadrug moramo poskrbeti, da bodo vse obstoječe finančne priložnosti dobro izkoriščene v podporo svojim članom.

Na koncu bi rad poudaril pomen kmetijskih zadrug pri spodbujanju in obravnavanju ne le gospodarskega in socialnega, temveč tudi okoljskega stebra trajnosti. Zadruge kot »podjetja« v lasti kmetov vlagajo v projekte okoljske trajnosti na učinkovitejši način kot posamezni proizvajalci, pri čemer si prizadevajo za ambiciozne cilje, povezane z energetsko učinkovitostjo, biotsko raznovrstnostjo, optimalno rabo in

ponovno uporabo vode, zmanjšanjem emisij, krožnim in biogospodarstvom, nizkoogljičnimi načini kmetovanja, ravnanjem z odpadki itd. Podpiranje zadrug je zato bistveni instrument za spodbujanje izvajanja evropskega zelenega dogovora in zlasti strategije »od vil do vilic«, hkrati pa izpolnjuje bistveno potrebo po izboljšanju konkurenčnosti evropskih kmetov in njihovega položaja v vrednostni verigi.

Velik mejnik, kot sta 150. obletnica zadružništva na Slovenskem in 50 let od ponovne ustanovitve Zadružne zveze Slovenije, je tudi odlična priložnost za razmislek o številnih uspehih in izzivih preteklih let. Kot predsednik združenja COGECA vam želim še veliko let odličnega dela in nadaljnega sodelovanja z vašimi sodelavci na ravni EU.

»Stopiti skupaj je začetek. Ostati skupaj je napredek. Delati skupaj je uspeh.« ■

PRIZNANJA

Priznanje za trajen doprinos k razvoju zadružništva

Priznanja
Zadružne
zveze
Slovenije
2021

IRENA BENEDETIČ – po predlogu Vinske kleti Goriška Brda za 40 let dela v zadrugi. Po zaključeni Višji agronomski šoli se je zaposlila v Pospeševalni službi zadruge in prevzela najprej skrb za živinorejo, ki je takrat v Brdih še pomenila pomemben dopolnilni dohodek vinogradniško-sadljarskih kmetij. Izhaja iz kmečke družine. Odlikuje jo vestnost in srčnost, mirnost, sposobnost empatije in poznavanje človeških značajev. Nudila je strokovno in administrativno podporo članom zadruge. Zadružni odnosi v Brdih nosijo pečat njenega življenjskega dela.

JANKO GOLOREJ – po predlogu Kmetijske zadruge Cerklje za dolgoletno predsedovanje zadrugi – delo, ki ga je vestno opravljal šest mandatov. En mandat je bil tudi član upravnega odbora Zadružne zveze Slovenije. Ves čas predsedovanja v zadrugi je usmerjal njeno delovanje v dobrobit članom. Spodbujal je medsebojno sodelovanje med člani in med drugimi zadrugami. Zavzemal se je za ohranitev zadružnih vrednot in za skupne cilje. Vso nabavo za potrebe svoje kmetije in prodajo je izvajal prek zadruge. S svojim delom je trajno prispeval k razvoju zadružništva na Gorenjskem.

MARJETA KRISTANŠEK – po predlogu Kmečke zadruge Sevnica za dolgoletno zavzeto delo v Kmečki zadrugi Sevnica in njenih predhodnicah. Svojo kariero je posvetila računovodstvu, financam in razvoju zadružništva na Sevniskem. Dolga leta je bila vodja finančno-računovodskega sektorja in nazadnje svetovalka direktorja za finance. Je oseba, vredna zaupanja in predana delu, ki ga opravlja. Njena korektnost, zanesljivost in profesionalnost sta vrline, zaradi katerih so vanjo in v njene odločitve zaupali direktorji, zaposleni ter člani zadruge.

DANICA RAMŠAK – po predlogu Koroške kmetijsko-gozdarske zadruge za dolgoletno delo v zadružništvu, ki mu je posvetila vso delovno kariero. Po izobrazbi je ekonomistka. Najprej se je zaposlila v takratni Kmetijski zadrugi Dravograd, ki jo je kot zadnja direktorica reševala iz težav in jo pripeljala v skupno Koroško KGZ. V slednji je najprej za en mandat prevzela računovodenje in jo nato uspešno vodila 15 let kot direktorica. Danica je pomembno vpeta tudi v lokalno in kmetijsko politiko. Od leta 2000 je članica oziroma podpredsednica nadzornega odbora Zadružne zveze Slovenije.

Kmetijska zadruga Trebnje-Krka
za 60 let delovanja

ki obeležuje 60 let delovanja, je nastala pod tem imenom v letošnjem letu s pripojitvijo KZ Krka h KZ Trebnje. Tako je postala največja slovenska zadruga, ki deluje na območju 15 občin jugovzhodne Slovenije. Združuje okoli 1000 članov s področja jugovzhodne Slovenije in tudi nekatere večje kmete z drugih območij. Velja za največjo in eno najuspešnejših zadrug v Sloveniji. Sodi med pomembnejše gospodarske su-

bjekte in zaposlovalce na območju jugovzhodne Slovenije.

Na območju zadruga Trebnje-Krka je večina majhnih kmetij, zato je njihova povezanost v veliko in uspešno kmetijsko zadrugo še toliko bolj pomembna.

Zadruga letno ustvari prek 65 milijonov EUR prihodkov. Približno 65 % prihodkov predstavlja prodaja trgovskega blaga in 35 % kmetijstvo. Na področju prodaje trgovskega

blaga sta enako pomembni področji prodaje živil in prodaje tehničnega blaga. Zadruga odkupuje tudi živali, mleko, sadje in zelenjavo ter se ukvarja s predelavo lesa. Spada med večje odkupovalce živali in mleka v državi. Danes ima prek 230 zaposlenih v skupno prek 50 prodajnih enotah.

/FOTO KZ TREBNJE-KRKA

Kmetijsko gozdarska zadruga Sloga Kranj
za 60 let delovanja

je v 60 letih svojega delovanja pustila neizbrisni pečat na področju razvoja kmetijstva, ohranjanja podeželja in skrbi za slovenskega kmeta. Od njene ustanovitve leta 1961 je Sloga iz skromne skupnosti okoliških kmetov zrasla v sodobno gospodarsko družbo z več kot 450 člani in 90 zaposlenimi v 10 poslovnih enotah po vsej Sloveniji.

V vsem tem času je zadruga

skrbno negovala svoje osnovno poslanstvo: odkup in prodajo kmetijskih pridelkov ter oskrbo kmetov s kmetijskim repomaterialom in kmetijsko mehanizacijo. Danes Sloga stopa v korak s časom s širitvijo ponudbe v maloprodajnih trgovinah (naj omenimo: dobre slovenske kmetije in Slogin vrt), z zastopstvom priznanih proizvajalcev mehanizacije (John Deere, Kramer), z razvojem lastnih

blagovnih znamk (Polonca, Slogina špajza), z novo mobilnostjo (potujoča tržnica, »drive-in« prevzem) in z digitalizacijo poslovanja (spletna trgovina: Kmetija.net).

Zavedajo se, da se bo njihova zadruga kot sama tradicija zadružništva na Slovenskem le z naprednimi idejami in povečanjem samooskrbe ohranila tudi za naslednje rodove.

/FOTO KZ SLOGA KRANJ

Priznanje za prispevek k razvoju zadružništva PRIZNANJA

SIMON TOPLAK – po predlogu Perutninarske zadruge Ptuj za izjemen doprinos k razvoju zadružništva in kmetijstva, ki mu je posvetil 60 let svojega dela. 46 let je bil predsednik Trsničarske zadruge Juršinci, 29 let pa že predseduje tudi Perutninarski zadruzi Ptuj. En mandat je bil tudi predsednik nadzornega odbora Zadružne zveze Slovenije in svetnik v Državnem svetu RS. Opravljal je tudi vodilne funkcije v krajevni skupnosti in na občini ter v številnih organizacijah na področju kmetijstva na lokalni in državni ravni, za kar je prejel številna priznanja. Z družino kmetuje na 35-hektarski kmetiji, na kateri se med drugim ukvarjajo tudi s kmečkim turizmom.

MARJETKA AVSEC – po predlogu Zadružne zveze Slovenije za 40 let, posvečenih zadružništvu. Svojo delovno kariero je pričela v Kmetijski zadruzi Domžale in jo nadaljevala kot terenska kmetijska svetovalka pri takratni Kmetijski zadruzi Ljubljana. Za tem je bila nekaj let upravnica TZO Dobrunje, ki je delovala v okviru te zadruge in nato direktorica Kmetijske zadruge Dobrunje. Kasneje se je zaposlila v Zadružni kmetijski družbi. Zadnjih 15 let je zaposlena na Zadružni zvezi Slovenije. Odlikujejo jo predanost delu, kmetijstvu in zadružništvu.

PETER BERLEC – po predlogu Kmetijsko gozdarske zadruge Kamnik za dolgoletno aktivno članstvo v zadruzi, v kateri član je že 24 let. Vsa leta je aktivno sodeloval in pomagal pri upravljanju zadruge, v preteklih letih pa zlasti pri reševanju denacionalizacijskega zahtevka. Zaposlen je bil v Kmetijski svetovalni službi v Kamniku, sedaj pa se na domači kmetiji ukvarja z rejo molznic. Z znanjem, ki ga je pridobil kot kmetijski svetovalec, in z delom na kmetiji, je vedno pripravljen pomagati zadruzi ter drugim članom.

ANTON BOHORČ – po predlogu Kmečke zadruge Bohor za dolgoletno članstvo v zadruzi in njenih organih upravljanja. Bil je ustanovni član zadruge. V nadzornem odboru sodeluje že 24 let, zadnjih 12 let pa je predsednik tega odbora. Na domači mešani kmetiji, ki obsega 25 ha obdelovalnih površin, so se dolga leta ukvarjali s prirajo mleka in mesa, v zadnjem času pa je njihova glavna dejavnost reja goveje živine. 30 let že predseduje domači krajevni skupnosti in sodeluje tudi v domačem gasilskem društvu.

KARL FLEISINGER – po predlogu Kmetijske zadruge Radgona za doprinos k razvoju in uspešnosti zadruge. Sodeloval je v upravnem odboru Kmetijske zadruge Radgona in nekdanje Hranilno-kreditne službe. S svojo delavnostjo in pripadnostjo zadruzi dokazuje, da je pravi zadružnik ter zaveden kmet. Zavedajoč se pomembnosti zadružništva in zadružnih vrednot predstavlja zgled drugim članom zadruge. Kmetuje na 44-hektarski kmetiji, na kateri obdelujejo 14 ha vinogradov, na 30 ha pa pridelujejo žita, redijo živino in se ukvarjajo s kmečkim turizmom.

BRIGITA GANTAR – po predlogu Kmetijsko-gozdarske zadruge M Sora iz Žirov za 23-letno delo v zadruzi, v kateri od leta 2003 vodi računovodstvo in skrbi za zadružne finance ter za devet podjetij M Sore v sedmih državah. Vseskozi ostaja zvesta zadružnim načelom. Njena strokovnost, doslednost, poštenost in skromnost so zgled ter opora vsem sodelavcem pri odločitvah, vsem zadružnikom pa predstavlja garancijo, da zadruga dela vestno in pošteno. S svojim delom in odnosom do sodelavcev je dala trajen pečat in velik doprinos k uspehom M Sore.

MILAN GRACAR – po predlogu Kmetijske zadruge Trebnje-Krka za dolgoletno aktivno sodelovanje z zadruzo in delovanje v zadružništvu. Bil je član KZ Dole pri Litiji, ki se je pred 18 leti pridružila takratni KZ Trebnje. Vseskozi je bil zvest zadružni partner. Uspešno vodi hribovsko kmetijo, ki se ukvarja s pridelavo mleka. Navkljub neugodnim pogojem za kmetovanje se ukvarja z intenzivno prirajo mleka in spada med večje pridelovalce na tem območju. Optimistično zre v prihodnost ter načrtuje povečanje obsega priraje mleka in gradnjo novega hleva.

STANKO JAVORNIK – po predlogu Kmetijske zadruge Šmarje za dolgoletno delo v organih in 20-letno predsedovanje v zadruzi. Odlikujejo ga delavnost, poštenost in solidarnost. Njegova združevalna miselnost in naprednost sta porok za ohranjanje članstva v zadruzi in za krepitev ugleda ter poslovne uspešnosti zadruge in zadružništva na območju Obsotelja in Kozjanskega. Opravlja številne vodilne funkcije tudi v drugih organizacijah na lokalni in državni ravni. Ob podpori družine gospodari na 35-hektarski kmetiji in redi 90 glav govedi, od tega 35 krav molznic.

AMALIJA KODRIČ – po predlogu Kmetijske zadruge Slovenska Bistrica za 40-letno vestno delo tajnice v Kmetijski zadruzi Slovenska Bistrica ter za doprinos k razvoju zadruge in zadružništva na Bistriškem. Zadružništvo je posvetila vso svojo delovno dobo. Pozna vse člane zadruge in druge kmete ter predstavlja pravi zadružni vezni člen. Skupaj z zadruzo je prekrmarila težke čase in ji je s svojo energijo ter delom pomagala na novo pot. Sodelavci in člani zadruge se ji zahvaljujejo za njeno predano delo in prijaznost ter ji izrekajo priznanje.

FRANC PETRIČ – po predlogu Kmetijske zadruge Cerklje za dolgoletno delo v organih zadruge. Dva mandata je bil tudi predsednik nadzornega odbora KGZ Komenda, ki se je kasneje pridružila h KZ Cerklje. Je vzoren član zadruge. Zaveda se pomena sodelovanja, zato je v odločilnem trenutku podprl predlog za povezovanje zadrug in tako odločilno prispeval k nadaljevanju zadružne dejavnosti v svojem okolju. Na kmetiji, ki obsega 23 ha, redijo 23 krav molznic in 10 glav mlade pitane govedi ter pridelujejo krompir.

STANKO PIGNAR – po predlogu Kmetijske zadruge Ptuj za 38 let dela v zadruzi. Svojo poslovno pot je začel kot prodajalec, nato pa je bil dolga leta poslovodja. Sodeluje tudi v upravnem odboru zadruge. S svojim načinom dela je vedno krepil dobre medsebojne odnose, zadružno zavest in pripadnost. Odlikujejo ga marljivost, poštenost in želja po napredku, zato v okolju, v katerem živi in dela, uživa zaupanje in spoštovanje. Na kmetiji, ki jo je že predal sinu, obdelujejo 60 ha površin in redijo okrog 140 glav molznic in mlade pitane govedi ter pridelujejo »Ptujski lük«.

BRANKO PIPAN – po predlogu Vinakras Sežana za aktivno članstvo v zadruzi vse od njene ustanovitve leta 1992. Že prej je sodeloval s predhodnicami zadruge. Tretji mandat je član nadzornega odbora. Kmetuje na mešani živinorejsko-vinogradniški kmetiji. Poleg službe je vedno rad obdeloval svojo zemljo in skrbel, da je kmetija lepo napredovala in se ohranila za naslednike. Pred leti je oddajal v zadruzo različne kmetijske pridelke, sedaj pa, ko se je zadruga specializirala, pa oddaja samo pridelano grozdje. Ukvarja se tudi s pridelavo mesnin.

SIMON PROSEN – po predlogu Kmetijske zadruge perutninarjev Pivka za dobro sodelovanje z zadruzo in konstruktivno članstvo, ki ga je nasledil od svojih staršev. S svojimi mnenji in predlogi prispeva k uresničevanju poslovnih ciljev zadruge. Prosenovi so pričeli z rejo piščancev že leta 1965. Leta 1974 so zgradili nov objekt v velikosti 1400 m². Ukvarjal se je tudi s prevozništvom in z izvajanjem zemeljskih del, pred sedmimi leti pa se je posvetil izključno reji perutnine. Danes ob pomoči družinskih članov vzredi letno okrog 115 tisoč piščancev.

MARJAN ŠKAFER – po predlogu Hmezad – Kmetijske zadruge Gotovlje za dolgoletno sodelovanje v organih upravljanja zadruge. Predan je delu in skrbi za lepšo bodočnost slovenskih kmetov. Vzorno kmetuje na živinorejski kmetiji, na kateri obdelujejo 33 ha obdelovalnih površin ter letno proizvedejo približno 500 tisoč litrov mleka. Nekdaj so pridelovali hmelj, v zadnjih 18 letih pa so se posvetili živinoreji. Svoje izkušnje prenaša na mlajši rod in s svojim delom zagotavlja nasledniku Škaferjeve kmetije obetavno prihodnost.

JOŽE ŠTERK – po predlogu Kmetijske zadruge Metlika za dolgoletno članstvo v zadruzi vse od njenega začetka. Z njo sodeluje pri prodaji in nabavi. Je vzoren zadružnik in napreden kmet ter že vrsto let kot član upravnega odbora sodeluje pri upravljanju zadruge s korektnimi in konstruktivnimi predlogi. Na njihovi kmetiji se ukvarjajo pretežno z živinorejo, in sicer z vzrejo bikov ter s pridelavo žit. Letno oddajo v klavnico več kot 10 ton mesa. Je tudi strasten ljubitelj konj, s katerimi je na jahalnih dirkah prejel že nekaj priznanj.

Na temeljih tradicije v poslovni model prihodnosti

Slovenske zadruhnice in zadruhniki smo v 150-letni zgodovini dokazali, da smo kos družbenim spremembam, ekonomskim in tehnološkim izzivom.

Da znamo v ključnih trenutkih »stopiti skupaj« in z občutkom solidarnosti ter medsebojne podpore prebroditi krizna obdobja. Krizna obdobja so čas streznitve in čas sprejemanja pomembnih odločitev za spremembe.

Na Kongresu Zadružne zveze Slovenije, ki se ga je 9. junija 2021 na Brdu udeležilo prek 130 zadruhnice in zadruhnikov, predstavnikov naših članic, smo začrtali prve usklajene korake za digitalno preobrazbo zadrug v poslovni model prihodnosti.

Alenka Marjetič Žnider,
Zadružna zveza Slovenije

Kmetijstvo se danes sooča z enim največjih razkorakov med cenami vhodnih surovin za pridelavo in rejo ter cenami kmetijskih pridelkov, ko je ravnovesje med deležniki v verigi porušeno ter se zaslužek kopiči na koncu verige oskrbe s hrano. Zadruhniki se zavedamo, da je z vsemi mogočimi ukrepi to razmerje potrebno popraviti in kmetu zagotoviti pravično plačilo. Digitalna transformacija je le eden izmed vidikov, ki so ključni za ohranitev, napredek ter tehnološki in inovativni razvoj zadrug ter

kmetij njihovih članov in partnerjev v prihodnje.

Sodobno gospodarstvo je že danes močno podprto z informacijami, v prihodnosti pa bo to še toliko bolj izrazito, vendar za zadrug taka transformacija ni preprosta – tako s finančnega kot kadrovskega vidika – potrebna pa je seveda tudi strokovna usmeritev. Zato je Zadružna zveza Slovenije v letu 2021 v sodelovanju z Inštitutom za digitalizacijo IPM Digital med članicami izvedla statistično analizo. Le-ta je pokazala, da se dobro zavedajo pomena digitalne transformacije, primanjkuje pa jim znanje razvojnih korakov, da je nji-

hovo zavedanje o pomenu digitalnih podatkov slabo, da razvite digitalne kanale in tehnologije uporabljajo zlasti v podporni vlogi, pri odločitvi o njihovi uvedbi pa se odločajo za poenostavljene pristope. Analiza je pokazala tudi, da je digitalni razvoj zadrug nepovezan in nestrukturiran.

Udeleženci kongresa smo si bili edini, da je proces digitalizacije zadrug zahteven in dolgotrajen, da zahteva transformacijo na več ravneh, v postopnih ter usklajenih korakih. Zadružna zveza Slovenije se je zato kot z nadaljevalno aktivnostjo po kongresu povezala s strokovnjaki s

Digitalna preobrazba zadrug

Jelena Malnar,
Zadružna zveza Slovenije

Proces se bo v letu 2022 začel z izobraževalnim sklopom, katerega cilj je vodstvom zadrug in njihovim ključnim kadrom ozavestiti pomembnost vključevanja v procese digitalizacije na vseh ravneh. Prek izobraževanja bodo udeleženci lahko spoznali širok pomen digitalizacije, ki ne pomeni le avtomatizacije procesov, ampak tudi razvoj novih kompetenc, načina razmišljanja, kulture in konkurenčno prednost.

Uvedba računalniških programov je le eden od korakov celostnega procesa digitalne preobrazbe. Vzporedno je potrebno razvijati digitalne kompetence zaposlenih, ki morajo biti sposobni sprejemati novosti in se nenehno učiti. Ključni nosilci za digitalno preobrazbo zadrug so njihova vodstva, ki bodo prepoznala njen namen in pomen.

Namen vseh aktivnosti, ki se bodo izvajale pod okriljem Zadružne zveze Slovenije, je za zadrug – članice Zveze ustvariti ustrezno okolje za digitalno preobrazbo, pripraviti akcijske načrte za uvedbo digitalnih rešitev in zadrug usposobiti za uspešno sodelovanje v evropskih ter nacionalnih programih za pridobitev podpor za digitalno preobrazbo. ■

»Prihodnost nas ne bo čakala, kupec nas ne bo čakal, razvojni korak v digitalizacijo in optimizacijo poslovanja, procesov in trgovine je potrebno narediti. Če ga ne bomo, ga bo nekdo drug.«

področja digitalizacije. Z zainteresiranimi zadrugami – članicami bo že v začetku leta 2022 ustanovljena projektna skupina, ki bo sistematično pristopila k aktivnostim za digitalno preobrazbo. Ker je proces digitalizacije potrebno prilagoditi specifičnim potrebam kmetijskih in gozdarskih zadrug, ki zahtevajo »pomeri narejene rešitve«, bo v projektu omogočeno tudi individualno svetovanje. ■

Kmetijski minister o izzivih slovenskega kmetijstva

► NADALJEVANJE S STRANI 2

Status zadrug s posebnim pomenom bo lahko tudi eno od meril za pridobivanje sredstev na javnih razpisih, ki jih razpiše posamezno ministrstvo ali lokalna skupnost v okviru svojega potrjenega proračuna. Evidenca zadrug s posebnim namenom bo javna in brezplačno dostopna.

5. Zadružništvo je sistem, ki ima vse attribute trajnostnega gospodarstva in vrednote, kot so: pravičnost, podpora, sodelovanje, trajnostni pristop h kmetovanju, kratke dobavne verige, družbeni doprinosi z razvojem podeželja itd. Izziv za zadrug je krepitev konkurenčnosti in poslovne uspešnosti. Kaj bi zadruhnikom svetovali, da bi še okrepile svojo vlogo pomembnega akterja na trgu?

Zadružništvo ima v Sloveniji dolgoletno tradicijo, ki se zrcali v uspešnem poslovanju zadrugnega sistema. Njegova ključna vloga je vključevanje kmetov v ustrezne verige preskrbe s hrano. Za uspešen razvoj pridelave slovenske hrane v bodoče bo pomembno predvsem uspešno zastopanje kmetov pri poslovanju z ostalimi močnejšimi deležniki. Vloga zadrug in zadrugnega sistema bo pomembna predvsem pri odkupu, pogajanjih, sklepanju dolgoročnih pogodb in naročni proizvodnji. Pomembna je tudi njihova vloga pri povezovanju med deležniki v verigi preskrbe s hrano in nabavnem trženju.

Veliko zadrug se poleg predelave in distribucije kmetijskih proizvodov ukvarja tudi s trgovinsko dejavnostjo. Predvsem zagotavljajo oskrbo primarnih pridelovalcev s reprodukcij-

skim materialom in umetnimi gnojili. Veliko jih ima tudi trgovine, ki oskrbujejo potrošnike predvsem na podeželju. Veliko teh trgovin je franšiznih, ker je za posamezne zadrug neracionalno, da same oskrbujejo trgovine na podeželju. Vse trgovine bi lahko delovale pod enotno zadružno blagovno znamko, s čimer se prodajne površine ne bi povečevale.

Zaradi ekonomičnosti bi takšen zadružni trgovski sistem lahko postal pomemben igravec na slovenskem trgu, ki bi lahko predstavljal resno konkurenco trgovskim podjetjem.

Vsekakor imajo zadrug lahko zelo pomembno vlogo pri distribuciji lokalne hrane. Delovale bi lahko kot zbirni in distribucijski centri, ki hrano odkupujejo in dobavljajo naročnikom, med drugim javnim zavodom. S tem bi prispevale tudi k zmanjšanju izgub in odpada hrane. Zelo pomembno vlogo imajo tudi pri povečanju dobave lokalne hrane javnim prehranskim obratom. Rad pa bi izpostavil še pomen dolgoročnega sodelovanja med kmetom in zadrugami, ureditev pogodbenih odnosov in vključevanje novih članov v zadrug. ■

Digitalizacija prinaša

- hitro zbiranje, strukturiranje in učinkovito upravljanje s podatki
- spremljanje in izboljšanje poslovanja
- celovit nadzor nad postopki
- razvijanje novih kompetenc pri obstoječih kadrih in pridobivanje mlajših kadrov
- poenotenje storitev, celostno servisiranje in preglednost poslovanja s člani
- nove priložnosti in razsežnosti

Le močna burja lahko premika velika bremena

Anton Medved, predsednik Sindikata kmetov Slovenije

Spoštovane zadruhnice, cenjeni zadruhniki!

V veliko čast mi je ogovoriti vas ob tako pomembnem mejniku zadružništva. Stoletje in pol – častitljiva

starost, s katero se lahko pohvali malokatera organizacija pri nas.

Zadrug in zadružništvo so preživeli mirne in zelo viharne čase, vendar jih je potreba po povezovanju vseh skozi obdržala trdno povezane. En sam člen, to je kmet, je lahko šibek, a ko se jih poveže množica, vsa država postane to – organizacija, ki lahko odločno nastopa na trgu. Ne le v borbi za svoje pravice, temveč tudi pri nabavi repromateriala in prodaji pridelkov.

Povezovanje ... V tej smeri bo potrebno še naprej graditi. Le trdno zgrajen most z dobrimi temelji bo lahko prenašal veliko teže in obremenitve. Ko imamo trdne temelje, nas čaka še gradnja samega mostu. Le skupen nastop vseh zadrug lahko zagotovi uspeh, nikakor pa si ne smemo sami pljuvati v skledo in samostojno

nastopiti pri pogajanjih, predvsem z živilsko-predelovalno industrijo in s trgovinami. Te znajo izkoriščati stanje neuskkljenih ponudb in izvajati razdor na trgu.

Pred nami so težki časi. Cene repromateriala letijo v nebo in kmetje bodo še enkrat na preizkušnji preživetja. Nekdo bo dejal, da so odkupne cene solidne, a kaj ko so se stroški pridelave in prireje skoraj podvojili. Tu bodo morale zadrug nastopiti odločno, sicer se nam resnično obeta katastrofa na podeželju tako, da kmet morda ne bo več prideloval hrane, ampak bo postal le »čistilec« površin, da se ne bi zaraščale.

Veseli me, da je pred kratkim zaživelelo Gospodarsko interesno združenje K10+ za skupni nastop na nabavnih trgih, s čimer želijo za slovenske družinske kmetije in njihove zadrug

ustvariti konkurenčnejše poslovno okolje. Pri svojem osnovnem namenu – to je pospeševanju koristi svojih članov – želijo zadrug postati učinkovitejše. Trenutno združenje povezuje deset zadrug, kar je šestina vseh zadrug. To je več kot odlično za začetek, želim(o) pa si, da bo prišel dan, ko bi mediji zapisali, da si je GIZ K60 izbrilo ugodno nabavno ceno repromateriala in odlično prodajno ceno pridelkov in mesa. In to za vse slovenske kmete!

Za zaključek naj dodam, da si bomo morali kmetje – zadruhniki sami ustvariti ugodne poslovne pogoje za svoje delo. Ne Bruselj, ne država, ne Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano niso poklicani, da bi se pogajali za nas. Za nas lahko le ustvarijo ugodnejše pogoje za kmetovanje z različnimi ukrepi. Morajo pa

biti naravnani v smeri, ki ne bodo zavirali našega dela, ampak ga spodbujali. Navkljub različnim »protikmetijskim« lobijem!

Ne pozabimo v organe zadrug vključiti mladih na podeželju, kajti le mlada moč lahko orje ledino s svojimi mladostnimi in včasih zdravo-viharnimi idejami. Starejši ko je človek, manj ima želje po spremembah in zato se zavedajmo, da lahko le močna burja premika velika bremena. Tako je tudi na kmetijah, ki bodo svoj razvoj uspešno nadaljevale in nadgrajevale s pravočasno spremembo nasledstva. Tudi v zadružništvu je seveda zgodba podobna.

V imenu Sindikata kmetov Slovenije vam želim vse dobro! ■

Žetvena šega – doužnjek

Žetev je bila za slovenskega kmeta slovesno opravilo.

Jelka Pšajd, Pomurski muzej Murska Sobota

Žetev je bila za slovenskega kmeta slovesno opravilo. Kruh je bil pomembna prehrana, zato so doživljali tudi žetev kot obredno opravilo, povezano s šegami. Zadnji požeti snop so posebej častili in ga odnesli domov. V slovanski mitologiji pomenijo zadnji žitni snop in nepožeta žitna stebela na njivi ostanek, namenjen kot žrtveni darovi žitnemu duhu oziroma bogu. Ostanke naj bi v naslednjem letu izprosili uspešno in dobro setev ter žetev. Na Slovenskem so jih spletli v venec. Simbolika venca ali krone s krožno obliko nakazuje popolnost in sodelovanje z nebesno naravo. Krona je nagrada za preizkušnjo in obljubo večnega življenja, kakršno je življenje bogov. Spomin na žetveni venec se je najdlje ohranil v Prekmurju, Porabju, Slovenskih goricah, pa tudi v Beli krajini. V Prekmurju ga poznajo pod imenom *doužnjek*, na Murskem polju *krona ali krancl*, v Slovenskih goricah *pšenični venec* in v Porabju *svetega Petra brada*.

V Prekmurju so spletli venec iz najlepšega pšeničnega klasja z dodatkom rož, ki so rasle med žitom, nekatera dekleta pa so natrgala rože na domačem vrtu. Spleteni venec so dale najhitrejšemu koscu ali tistemu, ki se je dekletom priljubil s petjem, vriskanjem in pridnostjo. Kosec je z vencem na glavi vso pot do doma s steklenico vina in kozarcem počasi pil in vriskal. Zraven so peli tudi drugi delavci. Otroci so žanjicam hiteli naproti in dobili ostanke pogač, ki so jih z njive gredoč metale z voza. Doma je kosec dal venec gospodinji in ji želel polne skrinje žita. V zameno je dobil liter vina in *vrtnak*, lahko tudi tobak. V nekaterih vaseh je kosec vrgel venec na gospodarjevo streho, nato ga je gospodar obesil na vidno mesto v hiši. Tam je ostal, dokler se rože niso posušile, potem ga je gospodinja zažgala v zahvalo za dobro žetev, ali pa ga je odnesla na podstrežje in je tam ostal do prihodnje žetve. Za vse delavce pri žetvi so pripravili pogostitev. Zadnji

nepožeti snop je bil zelo pomemben. Večkrat se je zgodilo, da je eden od koscev skrnil pod snop nekaj nepožetih bilk in vsebino pokazal šele po tistem, ko je drugi kosec pokosil, misleč, da je zadnji nepožeti snop njegov. Pravi *doužnjek* je bil le zadnji.

V Prlekiji so venec spletle žanjice in ga poveznile na glavo gospodarici, ki je prinesla na mizo pogačo (*kvasenico*) in vino oziroma je pripravila pogostitev. Želele so ji vse dobro. Venec je obesila na križ ali ob njem na steno in glasno izrekla: »Njivi počitek, nam pa užitek!« Če gospodinja ni dobila takšnega venca, žanjice niso dobile ne jesti ne piti, saj je venec zanjo pomenil čast.

V Porabju so po končani žetvi najlepše žito zvezali v šopek in ga nesli gospodarju, gospodinjo pa so zvezali s povreslom, da se je morala odkupiti. Gospodar je žitni šopek obesil na drevo in ga čez čas vrgel kokošim.

Ponekod na vzhodnem Štajerskem pa so se morale žanjice na tiho približati

gospodinji. Če jih je opazila, preden so ji nataknilo venec, jih je polila z vodo. V Slovenskih goricah so revnejše družine in otroci drugi dan po žetvi po njivi pobirali ostanke klasja. Tako so si nabrali nekaj zrnja za božično ali velikonočno pogačo.

V Prekmurju se danes pod pojmom *doužnjek* razumejo umetelni izdelki iz slame, npr.: dekorativni lestenci, vaze, obeski, križi ... Pred drugo svetovno vojno je slamnati *lampaš* krasil Marijino cerkev v Turnišču, slamnati križi in vaze pa so bili pogosto darilo prekmurskim novomašnikom.

Če izhajamo iz besede do-žeti, pomeni *doužnjek* žetveni venec. Tako se je iz tradicije rabe žitaric do danes (v Pomurju) ohranila večina pletenja raznovrstnih okrasnih in uporabnih izdelkov iz slame. Ker sta se spremenila verovanje in način kmetovanja, sodobni človek pa je postal neodvisen (tako vsaj misli) in nepovezan z naravo, potreba po žetvenem vencu že zdavnaj ni več. ■

Večjo odgovornost smo mladi kmetje pripravljene prevzeti!

Anja MAGER, predsednica Zveze slovenske podeželske mladine

Prihodnje leto bo slovensko združenstvo beležilo že častitljivih 150 let delovanja in izkušenj. Ob tem jubileju se je prav spomniti na to, da so kmetijsko gozdarske zadruge v lasti kmetov in da so člani zadruge hkrati njeni lastniki, zatorej so: delovanje, rast in razvoj zadrug odvisni od članov samih. In tako kot je v celotnem kmetijskem sektorju, je tudi na članstvu zadrug in mladih kmetih samih, da poskrbimo za pravočasno generacijsko prenovo članstva in vodstva ter s tem za prihodnost slovenskega združenstva.

Zanimanje mladih za kmetijsko panogo je vedno težje najti. V Sloveniji imamo manj kot 5 % nosilcev kmetijskih gospodarstev mlajših od 35 let. Država se sicer trudi zavedati se pomena generacijske prenove in pomena sodelovanja mladih pri prihodnosti kmetijstva, vendar nova SKP v nas zbuja skrb, ker se vedno bolj oddaljuje od primarnega pomena kmetijstva – to je pridelave hrane. Zato je potrebno poudariti, da zgolj »start up« podpore ne bodo dovolj, če želimo resnično pomladiti kmetijski sektor. Slovensko kmetijstvo potrebuje celovito, medresorsko in sistematično ukrepanje! Svoj del h kmetijstvu prihodnosti, ki bo zagotavljalo ekonomski, okoljski in socialni vidik trajnosti pa lahko pomembno doprinesejo tudi močne zadruge.

Na Zvezi slovenske podeželske mladine, edine nevladne organizacije, ki združuje tako mlade s podeželja kot tudi tiste, ki čutijo pripadnost podeželju, si prizadevamo za boljši jutri slovenskega kmetijstva. Zato spodbujamo mlade kmete, da se včlanimo v zadruge in skupaj s članskimi pravicami prevzamemo še članske odgovornosti. Apel pa je namenjen tudi starejšim, da nas pravočasno vključijo v odločevalne procese. Večjo odgovornost smo pripravljene prevzeti!

Številne odmevne projekte, kot so: Inovativni mladi kmet – kmetica, neMOČ podeželja, neVARNO s traktorjem in številne druge, smo v letu 2021 lahko izpeljali tudi s pomočjo Zadruženja zveze Slovenije, katera podpira naše delovanje, za kar smo iskreno hvaležni. Četudi se vedno ne strinjamo, smo zaradi zasledovanja skupnega cilja vedno sposobni najti skupni dialog in strniti naše moči za dobro kmeta. ■

Povezujemo. Praznujemo. 150 let.

Povezovanje – osnovno načelo zadruženstva – naj nas druži še naprej. Negujmo svoje vrednote in tradicijo ter smelo glejmo v prihodnost!

S sodelavci Zadruženja zveze Slovenije vam želimo vesele božične in novoletne praznike.

Borut Florjančič, predsednik

Zadruženja zveze Slovenije v letu 2022 praznuje dva pomembna praznika: s prvim bomo obeležili 50-letnico ponovne ustanovitve Zveze, z drugim pa se bomo poklonili 150-letni tradiciji zadruženstva v Sloveniji, ki se je začelo že leta 1872 v Ljutomeru.

Osrednji motiv našega praznovanja, ki je ob tem še izraz spoštovanja do ročnega dela in spretnosti naših kmetov in kmetov, je doužnjek ali žetveni venec, spleten iz slame naših žitaric. Ta starodavna oblika praznovanja iz slovenskega Prekmurja hkrati simbolizira tudi načela trajnostnega razvoja in delovanja v skladu z vodili krožnega gospodarstva, ki je na slovenskih kmetijah doma že od nekdaj. Poleg doužnjeka so med motivi tudi drugi venčki, ptički ter srčki, slamniki, košarice in peharčki, pa tudi slamnata ptičja krmilnica.

Ti izdelki niso le izraz spretnosti in tradicionalne trajnostne naravnosti slovenskih kmetov, temveč tudi pomemben del slovenske identitete, ki nas združuje in krepi.

Kongres Brdo 2021

Z letošnjim kongresom na Brdu smo naredili prvi korak v postopek enotne digitalizacije zadrug in s tem novo obdobje zadrugištva na Slovenskem.

»Sprememba vedno predstavlja izziv. Za posameznika, za kolektiv, za družbo. Pa vendar je to pot lažje prehoditi skupaj.« (Borut Florjančič, predsednik Zadružne zveze Slovenije)

»Ker drug drugemu nismo konkurenti. Ker zmagujemo lahko samo kot ekipa, ne kot posamični igralci.« (Silvan Peršolja, predsednik nadzornega odbora Zadružne zveze Slovenije)

Srečanja pod zadružno lipo

Zadružna zveza Slovenije je 23. septembra 2021 na prelepem vrtu na naslovu ene najstarejših secesijskih stavb na Miklošičevi ulici v Ljubljani organizirala prvega v seriji dogodkov, poimenovanih »Srečanja pod zadružno lipo«. Ta srečanja v življenje spravljajo vrt, ki se v samem središču Ljubljane skriva za mogočno stavbo Zadružne zveze Slovenije, ki je bila od samih začetkov središče zadružnega razvoja in zato je prav, da ji povrnemo vlogo, ki jo ima. Želimo si, da bi se tudi v prihodnosti v njej dogajale prebojne zgodbe, ki izpostavljajo vse prednosti in vrednote našega zadrugištva. Prizadevamo si, da bi prav vsak Slovenec poznal

in spoštoval pomen zadružnega sistema, saj nam le-ta zagotavlja trajnostni napredek, samooskrbo in prehransko varnost ter prosperiteto domačega kmetijstva. – Posledično vseh Slovencev!

Na prvem v seriji srečanj smo predstavili nagrajeno odličnost zadružnih vinskih kleti. V Sloveniji deluje pet zadružnih vinskih kleti, ki združujejo 860 vinogradniških družin in le-te skupaj obdelujejo 1.400 hektarjev vinogradov ter letno pridelajo 10 milijonov litrov odličnih vin. V 2022 sledijo predstavitve ostalih zadrug in njihove ponudbe po kmetijskih sektorjih.

Pod zadružno lipo, ki je bila zasajena ob osamosvojitvi Republike Slovenije pred 30 leti, so se predstavile: Klet Brda, z. o. o., Dobrovo, Vinakras, z. o. o., Sežana, Kmetijska zadruga Šmarje, z. o. o., s Hišo vin Emino, Kmečka zadruga Krško, z. o. o., s Kletjo Krško, KZ Metlika, z. o. o., z Vinsko kletjo Metlika.

Kmetijski sejem AGRA 2021

Po letu dni premora smo se ponovno srečali »v živo« na Kmetijskem sejmu Agra, na katerem se je Zadružna zveza Slovenije predstavila na novi lokaciji v prenovljeni podobi. Skupaj z ostalimi nevladnimi organizacijami, ki predstavljajo slovenske kmete, smo na novinarski konferenci 21. 8. 2021 seznanili javnost s ključnimi pripombami na predlog Strateškega načrta Skupne kmetijske politike 2023–2027.

Dne 25. 8. 2021 smo s podelitvijo priznanj Zadružne zveze Slovenije in panelno razpravo v mednarodni zasedbi z naslovom »Vloga kmetijskih zadrug pri krepitvi verig vrednosti«

obeležili Dan Zadrugišnikov.

V uvodnem predavanju pred panelno razpravo je podpredsednik COGECE Bernard Ader predstavil francosko zadrugištvo. Tako kot v Sloveniji tudi v Franciji zadruge predstavljajo ključni element povezovanja kmetov. Je pa delež kmetov, ki so v Franciji zavezani zadrugištvu bistveno večji. Kar ¾ vseh kmetov je aktivnih zadrugišnikov. V Franciji deluje 2.300 kmetijskih zadrug, ki so ključne pri preskrbi s hrano. Francoske zadruge zaposlujejo 190 000 ljudi in skupaj ustvarijo 85,4 milijarde evrov prihodkov letno. Ena od treh blagovnih znamk živil je zadruga.

Na razstavnem prostoru Zadružne zveze Slovenije so se enotno ves čas Kmetijskega sejma AGRA predstavljale zadružne vinske kleti in na zadrugišnih stojnicah s svojo ponudbo posamezne zadruge.

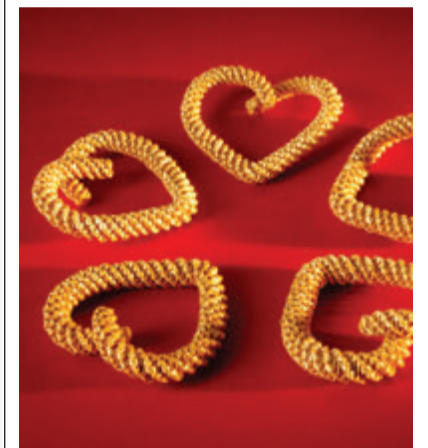
»Zadrugišniki že 150 let vodimo voz slovenskega kmetijstva in letošnji ter vsi dosedanja prejemniki zadružnih priznanj so pokazatelj zadružne odločnosti, vztrajnosti in predanosti.« (Borut Florjančič, predsednik Zadružne zveze Slovenije)

V panelni razpravi so sodelovali (z leve proti desni): Janez Rebec, predsednik Zbornice kmetijskih in živilskih podjetij pri GZS; dr. Jože Podgoršek, minister za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano; Borut Florjančič, predsednik Zadružne zveze Slovenije; Bernard Ader, podpredsednik COGECE in Roman Žvegljč, predsednik Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije.

Če Pavel
nebo razjasni,
letina dobra
gotovo sledi.

Svečanski Valentin
prinese ključ
od korenin.

Na gregorjevo, ko se
ptički ženijo.

Kadar murva brsti,
slane se več bati ni.

